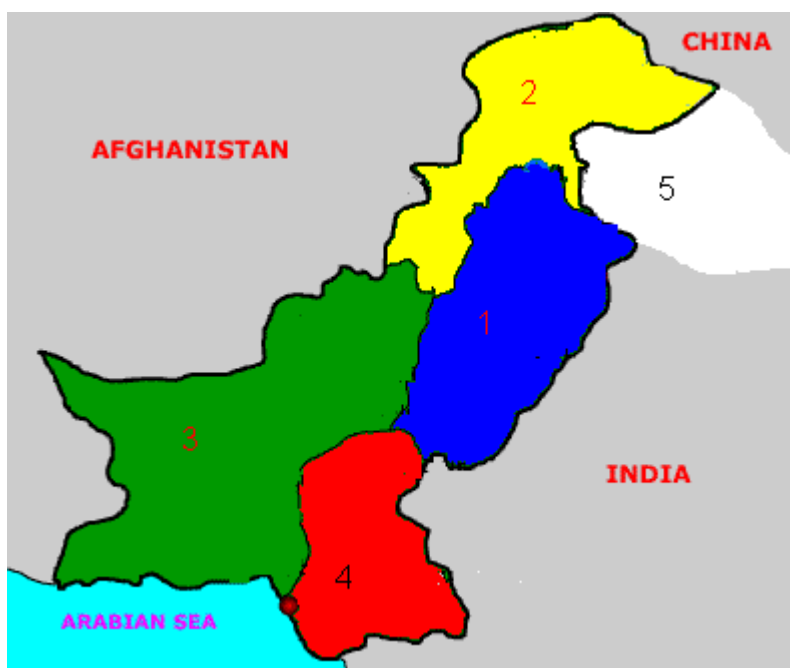

IX/B Északnyugati Határvidék tartomány /ÚJ neve: Khyber Pakhtunkwa/

A korábban említett utazási tervben másodikként az Északnyugati Határvidék, a Központilag irányított Északi Körzet, valamint Kasmír pakisztáni fennhatóság alatt álló része /Azad Kasmír/ meglátogatása szerepel. Az Északnyugati Határvidék tartomány fővárosában, Peshawarban /Pesavár/ célszerű kezdeni a tartománnyal való ismerkedést. Vessünk egy pillantást arra a térképre, amely Pakisztán közigazgatási beosztását szemlélteti.

/38. fotó: Pakisztán tartományi beosztása/

A számok jelentése: 1. Punjab
2. Észak-Nyugati Határvidék /új neve Khyber Pakhtunkwa/
3. Beludzsisztán
4. Sindh
5. Kashmir (disputed)

Punjabtól észak-északnyugatra haladok. A térképen a 2. sorszámú tartomány az úti cél! /Északnyugati Határvidék, sárga szín/. E régió Pakisztán északi részén mintegy sarló-szerűen határolja Punjab tartományt. Ezen belül létezik egy olyan közigazgatási beosztás, amit Központilag Irányított Északi Körzetnek neveznek, FANA rövidítéssel.

Szeretném ez esetben is megemlíteni a legfontosabb tudnivalókat a tartományról, mielőtt konkrét városokkal, azok turista-attrakcióival folytatnám!

E tartomány a legkisebb a 4 pakisztáni alap-tartomány /Beludzsisztán, Sindh, Punjab és a jelenleg említett Északnyugati Határvidék/ közül. 74 és fél ezer négyzetkilométer területével, valamivel elmarad Magyarország területétől.

A népességszámot illetően eltérőek az adatok. /19-től 25 millióig több népesség adat „ismert”. Ez a különbség azon alapul, hogy több milliós afgán menekült kolónia és pakisztáni területen, főleg az afgán határ menti ún. Törzsi Területen.

Számukat még megbecsülni sem könnyű, s – nyilván – hivatalos népességszámlálás sem terjed ki körükre. Csak annyiban van egyetértés, hogy 3 milliónál nagyobb kört alkotnak a menekültek.

A népesség zöme afgán gyökerekkel rendelkező pastu, vagy pathán, de számos helyi törzs színesíti a tartományi palettát.

A pastu nyelv mellett törzsi nyelvek garmadája is használatos e tartományban. Ilyen pl. a khowar, hindko, kohisztáni, shina, thorwali, kalami.

Élnek a tartományban tádzsikok, s a perzsa helyi változatát, a dári nyelvet használják, hasonlóan a mongolos vonásokat felmutató, síita vallású hazarákhoz.

A mohamedán vallás mindkét ága, az uralkodó szunnita, valamint a kisebbségi síita irányzat is fellelhető az Északnyugati Határvidék tartományban.

A tartomány az iráni platót és Közép Ázsiát köti össze, illetve közöttük fekszik.

Ismert az a sajnálatos tény is, hogy Dél Ázsia felé haladva a szeizmikus aktivitás erősödik, jelentős a földrengés-veszély. /Ennek szomorú igazolása a legutóbbi kasmíri földrengés!/.

Jelentős hőmérséklet-különbségek említhetők a tartományban, pl. Chitral felé északra hideg van, míg Dera Ibrahim Khan nevű település „meleg pontnak”, forró helynek minősül Pakisztánban.

Az afgán határ menti Wazirisztán gyakran szerepel a híradásokban.

Észak Wazirisztán székhelye Miran Shah, Dél Wazirisztáné Wana. /Mindkét településnek van vára./

A tartomány nyugati részén húzódik a híres Karakorum országút.

A főváros Pesavár mellett jelentősebb település még: Nowshera, Mardan, Kohat.

A híres Khyber hágó köti össze a tartományt Afganisztánnal.

Az Indus folyón átívelő Attock híd is egy fontos közlekedési pont, kelet felé.

Az éghajlati extrémítások ellenére az Északnyugati Határvidék mind a mezőgazdaságnak, agrártevékenységnek, mind a ráépülő feldolgozó iparnak fontos pakisztáni bázisa.

Későbbi turistautam során hangsúlyoznám, hogy Pesavár városa tekinthető az ősi Gandhara Civilizáció fővárosának. /Sőt a helyére lépő Kusán Birodalom is fővárosává tette./

Gandhara egyaránt központja volt mind a buddhizmusnak, mind a hinduizmusnak is, bőven a kereszténység megszületése előtt.

E régió fontos ütközőzóna volt később is, a nagymogulok birodalma és a perzsa Szafavid dinasztia uralkodói között.

A muszlim lakosság féltőn őrzi tradícióit, kultúráját, életük szinte minden mozzanatát, ami keveset változott az idők során.

Vannak a tartományban hófödte hegyek, Pesavártól észak, északkeleti irányban, közöttük elterülő zöld völgyek, amelyek csábítanak hegymászásra, relaxáló sétákra, kirándulásokra a kristálytisza levegőben, páratlanul szép környezetben.

Swat, Kalam, Naran Kaghan hegyes terepei, mesés völgyei jelentős turista attrakciók mind a helyiek, mind az egész világból érkező turisták számára!

Swat, Kalam völgyét, vidékét nem véletlenül emlegetik „Egy darab Svájc”-ként.

Swat, Kaghan, Kalam völgyeinek felkeresése adózás a táj szépsége, érintetlensége előtt, másrészt a hegyi törzsek képviselőivel való ritka találkozás bepillantást enged kultúrájukba, folklórukba.

Szeretném felkeresni Tahkt-i Bhait, valamint Sahr-i- Bahlolban UNESCO védelem alatt álló buddhista templomait, sztupáit, romjait, mely települések történelme Krisztus előtti évszázadokra nyúlik vissza!

Chitral felkeresése, a híres Khyber hágó meglátogatása szerepel még kívánság-listámon!

Pesavár

Az Islamabadtól, Rawalpinditől mintegy 175-180 kilométerre, nyugatra levő Pesavár nemcsak az Északnyugati Határvidék tartomány székhelye, hanem a régió legnagyobb, legismertebb ősi települése.

Napjainkban kb. 2 milliós népessége van, alapvetően pastuk, pathánok lakják a várost. /Ők eleve Afganisztán állam-alapító törzsei./

A város stratégiai jelentőségét a tőle nyugatra húzódó stratégiai útvonal, a Khyber hágó jelenti, amely az ősi idők óta hódítók, a kereskedelem fontos útvonala volt Belső Ázsia és Afganisztán között. Az afganisztáni határ mindössze 55 km.-re húzódik nyugati irányba a várostól.

/39. fotók: Pesavár szimbólumának tekinthető Khyber kapuról/

/40 fotó: Khyber hágóról, a történelmi útvonalról/

Pesavár a szanszkrit Pushpapura szóból származik, ami „virágok városaként” fordítható.

A nagymogul éra pompás kertjei, a virágok /különösen a fejedelmi virágnak tekinthető rózsá/ képviselői, átható illatukkal körülengik a várost.

Pesavár virágait az irodalmi vénájú Babur nagymogul uralkodó verseiben gyakorta emlegette.

A nagymogul stílusjegyeket magukon hordozó kertek a paradicsom ígését nyújtják.

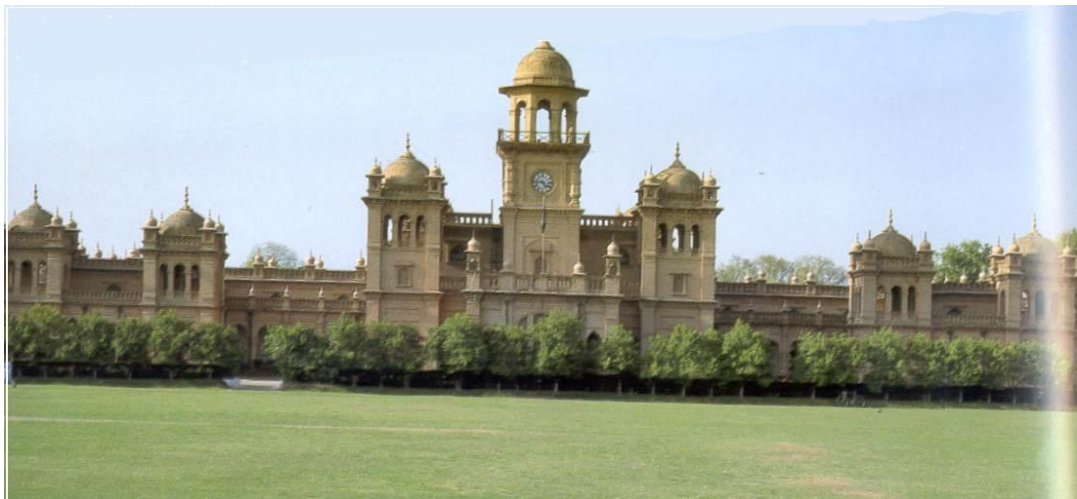
Különösen Pesavár kertvárosi részében a Saddarban található több pompás édenkert.

Közülük a Khalid binWalid kert, a Shahi kert és a Wazír kert ősi fáival pompás rózsá és virág-remekeivel, lugasaival – lenyűgöző látvány.

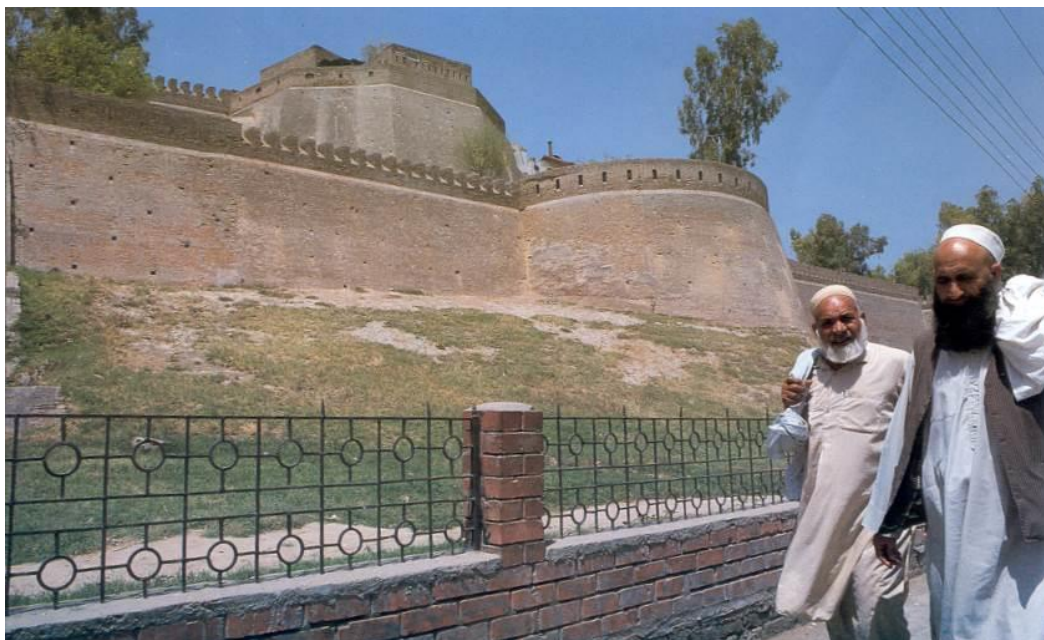
Pesavár klímája egészséges, eltér a pakisztáni szélsőséges, anomáliákra hajló körzetek éghajlatától. Az átlaghőmérséklet 30 fok, így Pesavár városa népszerű, - szinte egész évben- a turisták körében. A legfontosabb nemzetközi szálloda-láncok /Hotel Pearl Continental, Green Hotel stb./ képviselve vannak a városban.

Pesavár több egyetemmel, főiskolával rendelkezik, számos fakultása nemzetközi hírű. Az egyetemek közül, az iszlám vallást, filozófiát felkaroló Pesavár Islamia College-t szeretném kiemelni, a képzésen túl az épület is klasszikusan szép, nemes.

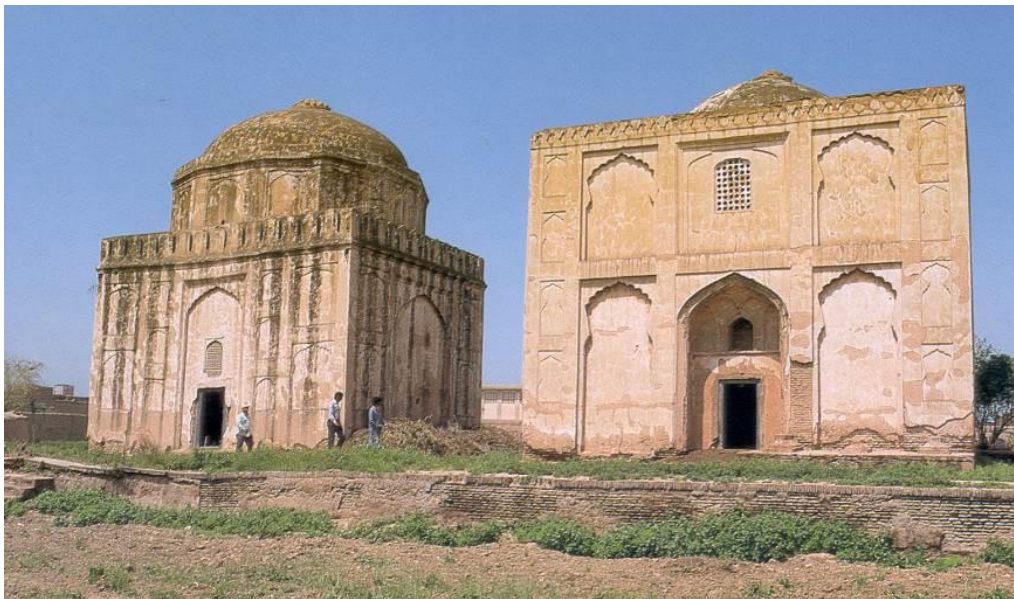
/41. fotó Pesavár Islamia College/

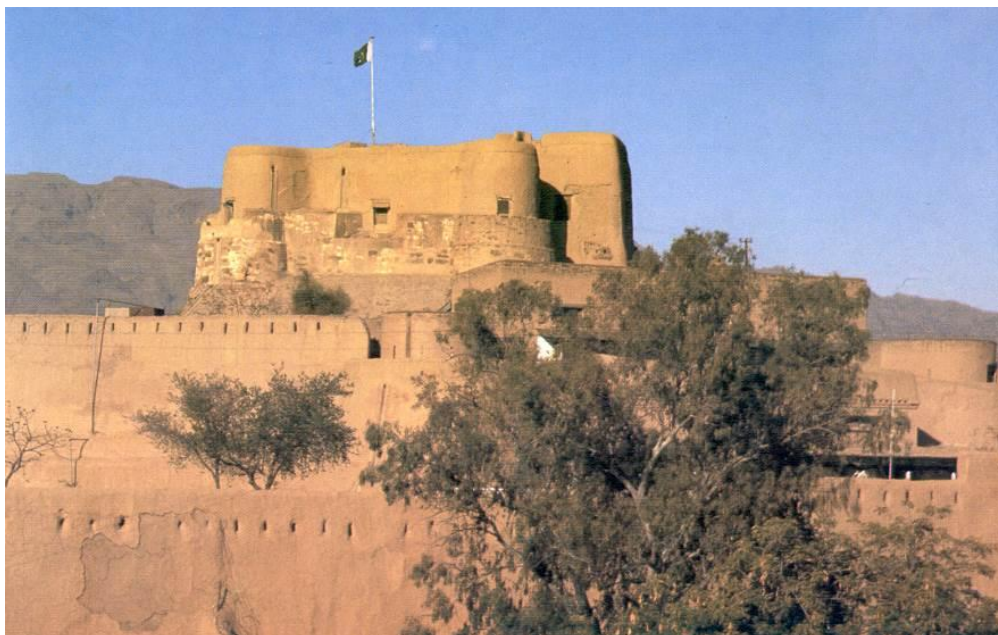
42 fotó Bala Hisar erőd/Vár Pesavár

43 fotó: Kothla Mohsin Khan Tombs Pesavár

44 fotó: Jamrud Fort Pesavár /18 kilométerre Pesavár központjától/

45 fotó: Esküvői kép Pesavárból

Az emberek, turisták azért szeretnék látni Pesavár városát, mert történelmi bája, ősi patinája van, különösen óvárosának.

Az utcákon megállás nélkül hullámzó embertömegek lovas fogatokkal, riksákkal, motorkerékpárokkal, - bivaly szekerekig mindennel, minden irányba közlekednek.

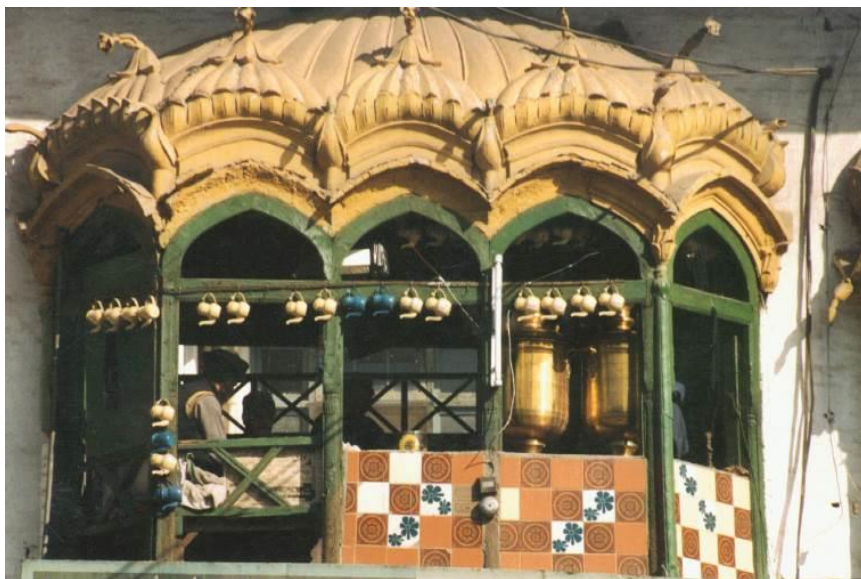
A várost virágok és fűszerek, a sült húsvok utánózhatatlan illata lengi be.

Ez az illat-kavalkád kiegészül az emberek ruházatának, arcának sokszínű változatával.

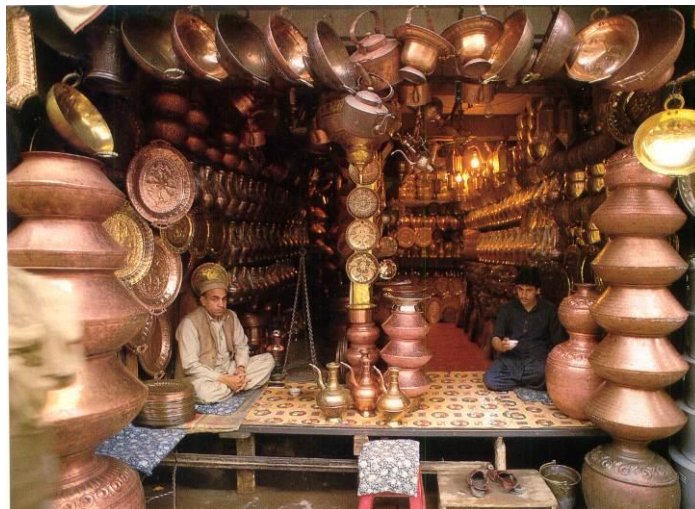
A nők színes selyem khameezben pompáznak, a pathánok, a hegyi törzsek képviselői változatos színű turbánokban, buggyos nadrágokban hullámzanak.

A bazároknál sétálva az embernek olyan érzése támad, mintha a XIX. század elejére csöppennénk vissza.

46. fotó: Qisa Khawani bazár Peshawarban

47. fotó: Rézedények a Qisa Khawani bazárban

A házak történelmi patinája, az óváros muzulmán építészeti arculata, architektúrája megannyi attrakció!

A város turista-csalogató attrakciói közül kiemelnék egy híres teázót, a Qehwa Khana-t.

E tradicionális teázóban nemcsak a világ ismert tea-fajtái, márkái lelhetők fel, hanem ezt a gőzölgő italt ízléses réz szamovárban forralt vízzel, kínai porcelán teáscsészékben, a teaivás élvezetét vízipipa-pöfékeléssel kiegészítve lehet művelni, illetve élvezni.

Fontos, hogy a vizet forrón öntsük a tea levelekre, s itt az angol gyarmatosítás ellenére nem dívik a tejjel való lágyítás sem.

Pesavárban, a Pakisztánban általánosabb fekete teafű helyett, a zöld tea fogyasztása dívik.

Pesavár minden fontosabb útja érinti ezt a történelmi patinájú teázót.

A bazárok szintén az óváros attrakciói közé tartoznak.

A város szívében, egy romantikus helyen /a helyi gazdag fantázia „Történekek helyének” keresztelte/ terül el a Qisa Khawani Bazár. /Kisa Káváni/

A világ minden tájáról érkező ember kavalkád /irakiak, üzbégek, afgánok, tadzsikok, afridi és shinwari hegyi törzsi képviselők/ egészül ki nyugati turistákkal.

Pesavár korábbi brit megbízottja találóan úgy fogalmazott, hogy e bazár „Közép Ázsia Piccadilly”-je.

A bazárban sétáló nyugati turistákat gyakran megszólítják olyan helyi városlakók, akik egy teáért, kebabért cserébe sztorikkal, profi kalandokkal, krimikkel szórakoztatják az idegeneket. /Persze a nyelvtudás oda-vissza szükséges./

A bazárok sorában említhetem még a Bater bazárt, Andar Sheher bazárt, Mochi Lara bazárt, Ghor Khatri bazárt, stb. Híres éttermei Shiraz Restaurant, Usmania Restaurant.

Pesavár étel specialitásának a Chappli kebab tekinthető.

Fűszeres marhahús paradicsommal, zöld chilivel, tojással, kukoricaliszttel, ezt csomagolják a kovász nélküli lepény-szerű kenyérbe, amelynek itt a helyi neve: naan.

A Chowk Yadgar tér a brit gyarmatosító Hastingsre és fivérére emlékeztet.

E tér tekinthető az ősi Pesavár tipikus találka-helyének, központjának.

A tér épületei sajátos keverékei a klasszikus és modern építészeti stílusnak.

A Chowk Yadgar után látogatást tehetünk a Madárpiacon, amely már messziről hangos a madarak rikácsolásától, trilláitól.

A Chowk Yadgar tér keleti oldalánál áll az óratorony, amely szintén gyakori fotótéma Pesavárban.

Pesavár öreg épületei, építészeti emlékei közül a Nahabat Khan mecset kívánkozik az élre. E mecset az északi városrészben egy magaslaton áll. 1670-ben, a nagymogul uralkodók korában épült, ekkor Jahan császár és Aurangzeb uralkodott. Nyitott, gang-szerű udvara közepén kézmosási lehetőség is van a rituális mosakodáshoz, imádkozáshoz, míg az imafülkét kék csempemozaik díszíti. 1895-ben egy tűzvész kárt tett a mecsetben, erőfeszítéseket kellett tenni a korhű helyreállításért. Szerencsére, ez sikerült.

/48. fotó a Nahabat Khan mecsetről/

A Bala Hisar Erőd/Vár Pesavár északnyugati szegletében található. 1519-ben Baber nagymogul uralkodó regnálása alatt épült, a nagymogul várépítés megannyi egyedi szerkezetével, külső díszítésével.

A XIX. század elején a szikh uralom időszakában sor került az erőd tatarozására, restaurálására.

Mint korábban említettem, szeretném felkeresni a város szomszédságában elterülő mesés völgyeket, folyópartokat, illetve lakóikat! /A szomszédság, pedig viszonylagos fogalom Pakisztánban!/
Mielőtt Pesavár környékén kirándulásba fognék, újfent megemlíteném a város múzeumát, mely a művészetek gazdag kincsesára.

A szobrok és történelmi relikviák főleg a Ghandhara korra emlékeztetnek, amely Krisztus előtti 3. századtól mintegy 6 évszázadot ívelt át. A kiállítási tárgyak között buddhista kő és stukkó szobrok, arany-ezüst pénzermék, antik kézműves tárgyak, fegyverek láthatók.

Régi kéziratok, Buddha képek, terrakotta emléktáblák, elefántcsontból készült díszek színesítik a palettát.

Láthatók itt olyan mives ékszerdobozok is, melyek Buddha relikviák tárolására szolgáltak. /A múzeum tárgyairól korábban már készültek fotók./

Pesavártól mintegy 30 kilométerre északnyugati irányba egy gigantikus gát, a Warsak gát

látható, már Törzsi Területen. Negyed Magyarország öntözésére alkalmas vízkészlettel rendelkezik.

Világviszonylatban jelentős gát az Induson, 103 kilométerre Islamabadtól a Tarbela gát.

Ez a fő vizierőmű-kapacitás Pakisztánban. Az Indus bal partján álló Attock Vár Akbar nagymogul uralkodó korában épült.

Charsadda /Csársadda/ híres ősi hely Ázsiában, mintegy 35 kilométerre, északkeletre Peshawartól.

Ezt az ősi települést sokáig Pushkalavati-ként ismerték, s e néven Ghandhara Kusán Birodalom előtti fővárosát tisztelhetjük e településben. /un. Lótusz Városa/

A várost, Krisztus előtti 324-ben -30 napos ostrom után –Nagy Sándor seregei foglalták el, s ekkortól Pushkalavati gyakorlatilag elpusztult.

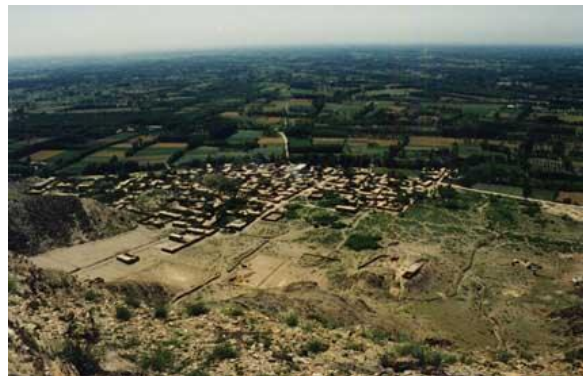
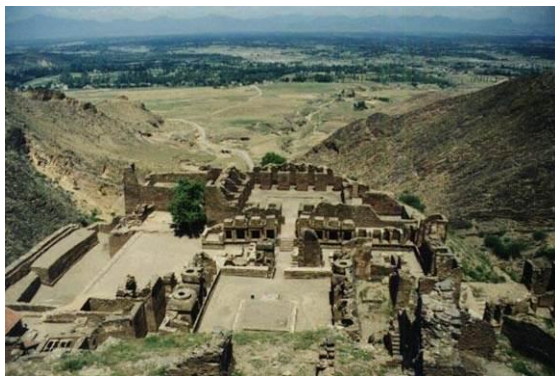
Kétséget kizáróan állítják a kutatók, régészek, hogy ez a város volt az ázsiai kereskedelem központja, valamint keresztülment a városon a korai idők híres kereskedelmi útjára, a Nagy Selyemút.

Így találkozási helye volt keleti és nyugati kultúráknak, már Krisztus előtti évszázadoktól.

A Gandhara Kultúra mellett említést tettem korábbi oldalakon a korai buddhizmus kolostorairól, illetve annak romjairól, Tahkt-i-Bhai, illetve Sahr-i-Bahlolban romtemplomokról, sztupáikról. /10 kilométerre északkeletre Mardan településtől./ A környéken számos helyen található buddhista sztupák.

A 160 méter magas dombon található Buddha Kolostor /ill. romjai/ láthatók Tahkt-i-Bhaiban, mintegy 80 kilométerre, Pesavártól. E helyen töredékes kő és stukkó szobrok maradványaira bukkanunk a régészek, s e leletek, alkotóik fejlett szobrászati képességeit bizonyítják.

/49. fotók: Tahkt-i-Bhai ősi buddhista templomának romjairól./

Hasonló relikviák láthatók a közeli Sahr-i-Bahlolban nevű helyen, s említettem azt a tényt is, hogy e települések 1980-tól az UNESCO Kulturális Világörökség listáján szerepelnek.

Pesavártól délre, mintegy 65 kilométerre található Kohat városa az Indus Főút településeként.

A térségben kőolaj és földgáz termelhető ki.

A brit érából vár, bazárok, szúfi szentek, tanítók sírjai találhatóak itt, - látványosságként.

Leginkább Hadji Bahadar Shahib és Mian Fateh Shah nevei emelhetők ki. A településen vár is látható.

Bár van közigazgatási határ az Északnyugati Határvidék Tartomány és a Központilag irányított Északi Régió között, /utóbbi szokás Baltisztánnak is nevezni/ számos völgy átnyúlik egyik területből a másikba.

A turisztikai ajánlat is hasonló: mesés völgyek, horgászati, hegymászási lehetőségek, találkozási lehetőség a világtól elzárt, gazdag népviseletüket, folklórukat őrző hegyi törzsekkel, azok képviselőivel. E hegyi törzsek még őrzik sajátos, animista vonásokkal tarkított vallásukat is.

Nagyon profánul, az Északi Körzetben magasabb hegyek vannak, s itt érkezik a fő folyó, az Indus Pakisztánba.

Az Északnyugati Határvidék Tartományhoz kötődő völgyek közül kiemelném Swat völgyét, az egyik legszebb, legtörténetibb pakisztáni völgyet.

Itt a dús, zöld völgyben búzát, lucernát termesztenek a helyiek, a buja vegetáció oka, hogy Swat ezen része a monszun-övezetbe esik, gyakori esők öntözik.

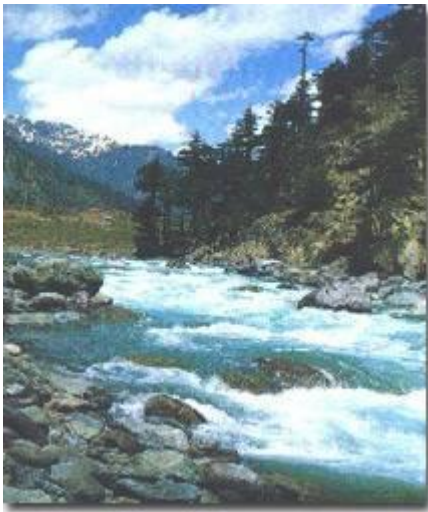
A völgy jó horgászati-hegymászási lehetőségeket nyújt. A völgy lakói muszlim pathánok, kohisztániak, gudzsarátiak. Nemcsak a demográfiai paletta színes, több kék szemű, szőke hajú

hegyi törzsbéli láttán igaznak tűnik az az állítás, hogy Nagy Sándor katonáinak görög-makedón góyalapú leszármazottai.

Swat asszonyai színes hímezett inget és buggyos nadrágot, míg a férfiak hímezett shalwar kameez sapkát, vagy színes selyemturbánt viselnek.

Mahmud-al Gházi Dír felől nyomult be a Swat völgybe, s az iszlám számára szerezte meg e völgyet is, illetve tágabb, mai pakisztáni területeket.

/50/a. fotó: Swat völgye

50/b Shindargarh sztupa

50/c Mankial csúcs Swat

50/d Ushu Völgy

50/e Hunza-völgyi kisfiú

50/f Népi tánc a Nagar völgyben

Mingora és Saidu tekinthetők a Swat völgy központi részének.

Az említett települések múzeumai Ghandhara kori emlékeket, relikviákat őriznek. Mingorában buddhista sztupa látható.

Butkara /Butkada/ egy fontos buddhista emlék, sztupa a Swat völgyben. Krisztus előtti 2. századra datálható eredete.

Kabal nevű települést golf paradicsomként ismerik a beavatottabbak. A Felső Swat völgyet télen gyakorta hó vágja el a külvilágtól, de nyáron akár Chitral és Gilgit völgyek felé is tehető hosszabb kirándulás. /Gilgit közigazgatásilag már az Északi Régióban fekszik, illetve ennek a régióknak a székhelye./

Miandam kis nyári menedékhely, mintegy 50-55 kilométerre Shaidu Sharif nevű nagyobb településtől. Jó bázis sétákhoz, kirándulásokhoz.

Mardan hasonlóan turistahely a Swat völgyben. Itt hidegebb a klíma, mint Miandamban, viszont a relatíve nagyobb településen több hotel várja a turistákat, sőt vásárlási lehetőség is biztosított itt. /Antik és modern vállalkozók, tradicionális hímzések, törzsi ékszerek-fafaragások, érmék található az árusoknál./ Mardantól északra már Kohisztán nevű tájegység húzódik.

Megemlíteném még látogatásra Mardan központi mecsetét, /Kuzkandi Jamiah mecset/ szép fafaragásos oszlopokkal, olyan reliefekkel, - amelyeken virágmotívumok, kínai felhőindák láthatók. / a keleti hatás és transzkontinentális kapcsolat, kulturális híd bizonyítékeként./

Bahrain 10 kilométerre északi irányba kerül el Mardantól, 1400 méter tengerszint feletti magasságban. Népszerű turistahely bazárokkal, kézműves termékek árusításával.

A legtöbb ház fafaragásos, oszlopos, buddhista szimbólumokkal.

Kalam 29 kilométerre Bahraintól már 2000 méter tengerszint feletti magasságban fekszik.

Több folyó található itt a közelben: Ushu, Utrot, Swat.

Matiltan közelében 6000 méter magas hegyek ormai látszódnak, ezek már a Mount Falakshir hegy csúcsai. Szálláslehetőségek: Miandamban, Kalamban és Beshamban található.

Az Ushu, Utrot, Gabral folyók völgye, - Kalamon túl – a Swat völgy legcsodálatosabb részei.

Az Utrot folyó jó horgász-lehetőségekről is ismert.

A Swat völgy ideális színtere kempingezésnek, sétáknak, hegymászásnak.

Ne feledjük viszont, hogy Pesavárt elhagyva, /akár az Északnyugati Határvidék Tartományban, akár az Északi Régióban, illetve felkeresésükhöz/ engedély szükséges!

A Kaghan völgy 161 kilométer hosszúságú, északi végén már a Himalája hegyei tornyosulnak. /A Kaghan Völgy Pakisztán egyik gyöngyszeme kristálytisza levegővel, folyókkal. Nomád gudzsárokkal is találkozhatunk a völgyben./

Békés tavak, fenséges gleccserek, áttetsző vízesések láthatók itt, e festői tündérorszámban. Észak felé a 4148 méter magas Babushar hágó terül el, - az Északnyugati Határvidék és az Északi Körzet határán - dzsip szerviz áll rendelkezésre egész nyáron. Hotelek, vendégházak is várják a turistákat. Chakdara, Drosh, Malakand mesés szép turista-célpontok, s valamennyi település várral is bír.

Naran tekinthető a Kaghan völgy turista-központjának, s innen indulva kirándulásokat, sétákat tehetünk a környező falvakba, természetbe.

Bellayched, sármos hegyi falu, hasonlóképpen Shogran településhez, utóbbi 2362 méter magasságban fekszik. Shogrant sűrű erdő borítja, füves rétek, a nagy esésű Kunhar folyó a közelben, szintén kirándulásra csábítanak.

Kaghan falu 61 kilométerre található Bellaychedtől, Kaghan és Naran között sem áthidalhatatlan a távolság, sétával, kirándulással egy nap alatt megtehető.

/51. fotó: Kaghan völgy Lalazarnál, illetve Narannál/

Saif-ul Muluk tó Narantól 10 kilométerre keletre, 3200 méter magasságban fekszik, s csodálatos kilátást nyújt a hegyek királynőjének nevezett, 5260 méter magasságú Malika Parbatra.

A tavon lehet csónakázni, s a helyiek szívesen elmesélik Saif-ul Muluk herceg történetét, aki egy tündérbe szeretett bele.

Babushar hágó már az Északi Körzethez tartozó Gilgit Völgybe vezet át. A völgy túloldaláról már megpillantható a fenséges „nyolcezres”, a Nanga Parbat.

A hágóhoz vezető úton számos érdekes falu található: Battakundi, Burawai, Besal, Gittidas. Érdemes meglátogatni a varázslatos Lalazar síkságot, Battakundi közelében.

/52.fotó:Saif-ul Muluk tóról/

A Kunhar folyó és a – fentiekben említett – tavak halászati-horgászati lehetőségeket kínálnak. A turizmus speciális ága, a horgász turizmus most van felfutóban, de a pakisztáni lehetőségek és perspektívák biztatóak a turizmus jövőjét illetően.

A gyors sodrású hegyi folyók a finom csemegének számító pisztráng-fajták /barna és szivárványos pisztráng/ előfordulási helyei, de a Saif-ul Muluk tóban is előfordulnak pisztrángok.

A helyi kedvencet mahasheer-nek nevezik.

Annak, aki horgászni akar, engedélyre van szüksége, amit Naranban, a Horgászati Minisztérium helyi kirendeltségén lehet beszerezni. Naranban horgászbotok is vehetők, illetve bérelhetők, valamint szakszerű idegenvezetés is biztosítható!

Szintén ismert hegymászók, horgászok, vadászok, kirándulók, természetbarátok számára a gyönyörű Chitral Völgy, közel az afgán határhoz.

A Hindukus legmagasabb hegye, a 7700 méter magas Tirich Mir a domináns ebben, a több mint 30 kilométer hosszú egzotikus völgyben. Chitral körzetét szinte minden irányból Afganisztán határolja. Az afgán terület egy keskeny csíkja – Wakhan korridor – választja el a völgyet a szovjet utód-államtól, Tadzsiszisztántól. Chitralban a turista szezon júniustól-szeptemberig tart. Chitral mindig is fontos útvonal volt számos hódító számára, Nagy Sándortól a mongol Dzsingisz kánig. A kisváros bazársorral és pár egyszerű, olcsó hotellel is rendelkezik. A folyó oldalán a Chitral Erőd és a Mehtar Palota a helyi nevezetességek.

Bár szubjektív vélemény, különösen szép Chitrálban a Jami mecset, gyönyörű csempemozaik berakásával, díszítésével. Swatból Diren keresztül lehet eljutni Chitrálba. Dir településnek vára is van. Az utat fenyők és boróka-félék festik zöldre. Dír-Pannakot-Swat kirándulás mellett túra szervezhető Chitrálból Mastulj, Phandar Shandur irányába.

53. fotó: Chitrál völgyről, környékéről

53/a Kunhar folyó Balakot közelében

Chitrál terület egyik fő attrakciója a Kalash völgy, Kafir-Kalash, vagy a „fekete díszruha viselőinek” a hazája.

A Kafir-Kalash törzs egy világtól elzárt, természetimádó, vagy tudományosabban animista vallású, mintegy 3000-3200 főt számláló néptörzs.

Származásukat homály fedi, de nem kizárt az a legenda sem, hogy Nagy Sándor légióinak katonái közül néhányan Chitrálban telepedtek le, s a mai kafir-kalashok az ő leszármazottaik.

A törzs a Birir völgyben, Bamburettben, valamint Ramburban él.

Bumburett festői környezetben, mintegy 40 kilométerre található Chitráltól. Az utak részint dzsippel, részint gyalogosan járhatók, Birir 34, Rambur 32 kilométerre van Chitráltól.

A kalash nők nyáron is hosszú vastag ruhát, kézzel font fekete gyapjú ködmönt viselnek.

A fekete fejkendő is gyapjú anyagból készül, kagylókkal van kirakva, s koronaként egy színes toll is található benne. Tradicionális női viselet neve: dupattas, míg a férfiaké pakol.

A kalashok vidám emberek, szeretik a zenét, könnyen táncra perdülnek. A zene és a tánc főleg vallási ünnepeik nélkülözhetetlen velejárói. Ilyen vallási ünnep, pl. május közepén a Joshi Chilimjusht nevű tavaszünnepük, a szeptemberi őszi napéjegenlőséget, illetve december 20 körüli téli napforduló ünnepe. Utóbbinak Chowas a neve.

A külföldiek igyekeznek úgy időzíteni a kalashok felkeresését, hogy e látogatás –lehetőleg – egybeessen valamilyen vallási ünnepel. Így nemcsak táncuk látható, s sajátos hangzású zenéjük hallható, hanem páratlan népviseletük, ruházatuk is megcsodálható!

A külföldi turistáknak engedélyre van szükségük, hogy meglátogathassák a kalash völgybelieket.

Az engedélyek a chitrali kirendeltségen is beszerezhetők. Ma, már kevés ember őrzi e tradíciókat. Ahogy a kirándulók, turisták dzsipjeikkel elérik Bumburett völgyeit, az embert olyan érzés keríti hatalmába, hogy egy teljesen eltérő kultúrába csöppent.

Az utazó csupán azt kívánhatja, hogy még sokáig láthatók legyenek a völgy asszonyai gyönyörű kézimunkával díszített, fekete köntöseikben, kagyló-hímzéssel készült sapkáikban, - mely a hátukig ér – s szemtanúik lehessünk önfeledt táncuknak, felszabadultságuknak!

/54. fotó: Kalash gyerekek, illetve leányok/

A Chitral közeli folyók, /pl. Lotku River/ alkalmasak horgászatra. Chitral körzet flórája, faunája igen gazdag, pl. deodar cédrus, a nemzet fája, valamint számos fenyőféle. A völgyekben élő emberek barackot, szőlőt, gránátalmát, mogyoró- és gesztenye-féléket termesztenek.

Vadon élő állatok közül a híres hópárduc, a csavart szarvú kecske /markhor/, kőszáli kecske /ibex/, farkas, fekete medve található itt. Peshawarból Chitralig a repülő-idő kb. 50 perc, s 12 ezer Pakisztáni Rúpia a repülőút ára.

Chitraltól északnyugati irányba, kb. 45 kilométerre található Garam Chasshma /Forró Források/ nevű hely. A külföldieknek 500 pakisztáni Rúpia adót, vagy belépődíjat kell itt fejjenként fizetniük.

A még érintetlen, gyümölcsösökkel teli völgyek, zöldellő mezők, hófödte csúcsok vidéke híres kéntartalmú fortyogó forrásairól, illetve ezek gyógyító hatásairól. Bőrbetegségek, köszvény, reuma, krónikus fejfájás orvosolható e források vizében, iszappakolásával.

A turisták kényelmének biztosítására a fürdőket közvetlenül a forrásoknál építették ki.

Birmoghalasht közel 3000 méter magasságban található, s Chitraltól is elérhető távolságra fekszik.

Egy volt nagymogul helyi uralkodó tündérmese szépségű nyári palotáját lehet itt felkeresni, meglátogatni. A látvány kárpótol az erőfeszítésekért, amit a gyaloglás okoz. Csodálatos kilátás nyílik a Tirich Mirre, valamint a lentebbi völgyekre.

Még egy települést /kisváros/ szeretnék név szerint megemlíteni a tartományban.

Abbotábád 200 – 210 kilométerre található Islámábád, Rawalpindi városoktól, azoktól kelet, északkeleti irányba, mintegy 2 órás autóútra. Szép völgyek, jó levegő, a Simla hegy található itt. Nevezetességek között az Ilyasi mecsetet említeném. PTDC motellel is rendelkezik a kisváros.

Pakisztán északi tartományainak, /Északnyugati Határvidék Tartomány, illetve központilag irányított Északi Régió/ kapcsán feltétlenül említést kell tennem egy ősi lovaspólo játékról, ami napjainkban turista-csalogató attrakció.

E lovassport eredete Krisztus előtti 6. századig nyúlik vissza, illetve akkor lett Perzsiában nemzeti sport, s férfiak-nők egyaránt játszhatták.

A harcias törzsek között a pólójáték egy miniatűr csatának hatott, hisz csapatonként vagy 100 fővel játszották. A múltban a játék az uralkodó palotája előtt, kastélyok közelében zajlott, s a vesztes csapat tagjai gyakran életükkel fizettek a kudarcért.

Perzsiából terjedt el a játék Arábiába, Tibetbe, Kínába, majd a muszlim hódítók terjesztették el a szubkontinensen, a XIII. századtól.

Chitralban, a távolabbi Gilgitben /de kis hegyi falvakban is!/ nagy hagyománya alakult ki e játéknak, s e tradíciók ma is elevenen hatnak.

A legizgalmasabb pólóbajnokságot az északi területeken a Shandur Pólóbajnokság keretében vívják, a mérkőzéseket a névadó Shandur-hágó szinte legtetőjén, mintegy 4000 méteres tengerszint feletti magasságban vívják.

A lovaspóló ütközetek krémje Chitral és Gilgit csapatainak tradicionális összecsapása.

A támogatók, de a drukkerok is hosszú utat tesznek meg, hogy élőben láthassák a hősokeket. A többnapos eseménysorozat bepillantást enged ezeknek az embereknek az életébe. Kultúrájukba, szokásaikba való betekintés nagy örömet jelent a látogatók számára is.

Először, 1936-ban rendeztek pólóbajnokságot a „Shandur Top”-on, a brit Cobb őrnagy, aki maga is szerette ezt a játékot/ nevezte el a shanduri pályát „Holdfényes Póló Pályának”.

A pólóbajnokság, illetve Chitral-Gilgit meccs mellett golfbajnokság, illetve golfozási lehetőség várja a nagyérdeműt, pisztráng horgászat, lovas rendezvények, néptánc-ünnepek színesítik az északi területek turisztikai kínálatát.

Shandurban kristálytisza hegyi tavak, hóval borított csúcsok, alpesi virágok nyílnak e nagy területű füves részek között.

A turisták részére külön falut alakítanak ki a helyiek a fesztivál idejére, sátrakkal, európai ételekkel. /bár a helyi ízek sem lebecsülendők!/ Chitrali és gilgiti kereskedők ajándék- és népművészeti sátrakat üzemeltetnek a jelzett időszakban. A verseny azonban arra is lehetőséget nyújt a látogatóknak, hogy közvetlen kontaktusba kerülhessenek, beszélhessenek a helyiekkel. A pakisztáni emberek udvariasak, vendégszeretők, hamar megnyílik az út házaikba, s szívesen vendégül látják az idegent.

Már a pólós lovasjáték kapcsán is utaltam arra, hogy az Északnyugati Határörvidékhez tartozó Chitral , valamint a központilag igazgatott Északi Régióban fekvő Gilgit között húzódó közigazgatási határ csak elméleti, s nemcsak a lovaspóló meccs apropójából lépik át e határt a harcias férfiak, hanem turisztikai felfedező utamon én is ezt teszem.

/55. fotók: lovaspóló játék/

